

Іван Нечуй-Левицький

Семен Палій. Герой Українського народу

Не багато таких славних і веселих хвиль було в нашій історії, як рік 1648 і кілька дальших років. Увесь український нарід під проводом свого «батька» Богдана Хмельницького підняв ся проти ворожої кормиги. По всій Україні від Січи аж до Львова пройшов Хмельницький, розбиваючи і розгоняючи польське військо раз за разом. Ні одного шляхтича, ні одного жида, ні одного ксьондза-єзуїта не стало на Україні. А з ними не стало і гіркої панщини, що на н'їй мучив ся нарід що тижня через шість днів, та ще і в неділю; нестало безправств та безкарних насильств поневолених хлопів; не стало диких переслідувань прадідної віри, православної. Український нарід, вибивши ся збільш як столітної неволі став знов паном у своїй хаті. І залунала тоді по всій широкій нашій землі одна весела пісня:

«Та не має лучше, та не має красше. Як у нас на
Україні».

Але так було не довго. Приборкана Польща стала знов по троха підносити голову. Татари, що

дотепер помагали Хмельницькому, зрадили та стали нищити Україну, а й Москва тайком спомагала Польщу, бо вона боялась сусідуювання самостійної української держави. До того й сам Хмельницький, впрочім незвичайно спосібний проводир та організатор, не мав досить ясного політичного світогляду, та хитав ся на всі боки. В тім нічо дивного: він був дитиною свого на роду, а тоді український нарід стояв під зглядом культури не так, як нині і не мав потрібного розуму політичного: знав скинуті з себе те, що було для нього погане, але не знав, як здобути собі те, що йому потрібне.

От і Хмельницький, оглядаючи ся на всі боки за союзниками, заключає вкінці 1654 р. в Переяславю спілку з Москвою, бо вона дотепер ще найменше ворожо виступала проти України. Цар присягою прирік шанувати права України, що мала остати осібною державою з виборним гетьманом та власною управою. Також зобов'язав ся цар боронити України проти Польщі. І так Україна увійшла в залежність від московських царів, в якій остає до нинішнього дня.

Однак козаки швидко побачили, що Москва не гадає шанувати з присяжених прав України, але починає обмежувати вольности народні. Тому стали робити заходи, щоби відорвати ся від Москви, а Польща не могла переболіти втрати багатого краю,

пишної України і розпочати нову війну. А що найважнійше, в український нарід вступив той найтяжший зі всіх проклятий ворог, настало роз'єднанє, незгоди, сварні. Забув нарід те, що сам колись співав про свою давню козацьку єдність і солідарність:

«Тим то і стала славна страшенна козацька
сила,
Що в нас, панове молодці, була воля і дума
єдина».

По смерті Хмельницького тої однодушности не стало і народна борба й оборона не могла остати ся. Притім не було ніякої організації та серед народної темноти не було ясної свідомости того, чого властиво нарід хоче та до чого має прямувати. До того всего народне тіло було знесилене безнастанними війнами та повстаннями, а тут ворог зі всіх сторін став напирати.

І настали дуже сумні часи для України. Сам нарід назвав ті часи «руїною», бо тоді нашу землю зруйновано цілком. Польща, Москва, а відтак і Туреччина стала бити ся за Україну, кожда хотіла загарбати собі сю колись «медом і молоком текучу» землю. Мов хижі зв'їрі роздирали українську землю, руйнували, ділили ся, якби своєю.

Андрусівським договором 1667 р. розпаювали